

י"ז אייר תשע"ו, 25 מאי 2016

נתוני אקלים וסביבה פדגוגית בקרב תלמידים עולים ובני עולים מתוך סקרי המיצ"ב לשנה"ל תשע"ג

הרשות הארצית למידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת להציג ממצאים ממחקר העוסק בתפיסות האקלים והסביבה הפדגוגית בבית הספר בקרב תלמידים עולים ובני עולים בבתי ספר דוברי עברית בישראל.

מדינת ישראל הינה מדינה קולטת עלייה ומורכבת מריבוי קבוצות אתניות שונות כמו גם דתות שונות. כל אחת מקבוצות העולים/המהגרים נתקלת באתגרים מגוונים בתהליך השתלבותה בארץ החדשה, כגון בתחומי השפה, התרבות, זהות חברתית ואתנית. מערכת החינוך בכלל ובתי הספר בפרט מהווים מעין כור היתוך בו משתלבים יחד תלמידים עולים ממדינות שונות ותלמידים ילידי הארץ. מערכת החינוך פועלת הן כדי להבטיח את הצלחתם הלימודית של התלמידים כולם, והן לחינוכם והכשרתם כאזרחי העתיד. לאקלים הבית ספרי ולסביבה הפדגוגית יש משקל ומשמעות רבה בהשגת היעדים הללו.

מחקרים רבים עסקו בהשוואת ההישגים הלימודיים של תלמידים עולים לאלו של תלמידים ילידי הארץ הקולטת, אולם תשומת לב מועטה הופנתה לבחינת התפיסות והעמדות של התלמידים העולים ובני העולים כלפי מערכת החינוך שקלטה אותם. מטרת המחקר היא לבחון את תפיסות האקלים והסביבה הפדגוגית בבית הספר בקרב תלמידים עולים ובני עולים מארצות מוצא שונות, בשכבות הכיתה היסודית (ה'ו') וחטיבת הביניים (ז'ט').

נתוני המחקר מבוססים על שאלוני האקלים והסביבה הפדגוגית בסקר המיצ"ב (מדדי יעילות וצמיחה בית ספרית), אשר הועברו בשנה"ל תשע"ג לתלמידי כיתות ה' עד ט' במדגם מייצג של בתי"ס דוברי עברית. על השאלונים השיבו 150,871 תלמידים (שיעור השבה - 90%). במחקר נכללו קבוצות המחקר הבאות:

תלמידים עולים, קרי תלמידים שלא נולדו בישראל. בקבוצה זו נכללים, על פי ארץ הלידה של התלמידים: תלמידים עולים מברית המועצות לשעבר, תלמידים עולים מאתיופיה, תלמידים עולים מצפון אמריקה (ארה"ב וקנדה), ותלמידים עולים ממערב אירופה (צרפת, אנגליה ועוד). קבוצת ההשוואה לקבוצות התלמידים העולים היא **תלמידים ילידי ישראל** (ללא תלות מהי ארץ המוצא של הוריהם). המחקר מתייחס לנתונייהם של 8,922 תלמידים עולים מן הארצות שפורטו מעלה (מתוכם 3,352 בכיתות ה'ו' ו-5,570 בכיתות ז'ט') ו-139,249 תלמידים ילידי ישראל (מתוכם 58,542 בכיתות ה'ו' ו-80,707 בכיתות ז'ט').¹

בנוסף, קבוצת התלמידים ילידי ישראל פולחה לקבוצות הבאות:

תלמידים בני עולים, קרי תלמידים שנולדו בישראל אולם שני הוריהם לא נולדו בישראל. בקבוצה זו נכללים, על פי ארץ הלידה של הורי התלמידים: תלמידים ששני הוריהם נולדו בברית המועצות לשעבר, תלמידים ששני הוריהם נולדו באתיופיה ותלמידים ששני הוריהם נולדו במדינות ערב (מרוקו, תוניס, ג'רבה, מצריים, לוב, ירדן, לבנון, עיראק, אירן, תימן, סוריה, טורקיה, כורדיסטן, אלג'יר, פרס). קבוצת ההשוואה המרכזית לקבוצות התלמידים בני העולים היא תלמידים שגם הם וגם שני הוריהם נולדו בישראל (**תלמידים "דור שני" בישראל**). המחקר מתייחס לנתונייהם של 19,641 תלמידים בני עולים מארצות מוצא אלו (מתוכם 8,084 בכיתות ה'ו' ו-11,557 בכיתות ז'ט') ו-91,124 תלמידים "דור שני" בישראל (מתוכם 38,338 בכיתות ה'ו' ו-52,736 בכיתות ז'ט').²

¹ שאר התלמידים הם עולים שנולדו בארצות שאינן נמנות על אלו שצוינו ב-4 קבוצות המחקר.

² שאר התלמידים הם בני עולים ששני הוריהם לא מאותה קבוצה של ארצות מוצא הנמנות על אלו שצוינו ב-3 קבוצות המחקר, או תלמידים שרק אחד מהוריהם הוא עולה והשני נולד בישראל ("דור שני" למחצה).

במחקר נכללו 32 מדדים הבודקים את תפיסת האקלים והסביבה הפדגוגית בבית הספר בעיני תלמידים. הוגדר סף של 5% לציון **פער משמעותי** בין תפיסות התלמידים (לבד מהיגדים שמידת ההסכמה עימם בקרב ילידי ישראל הייתה נמוכה מ-20%, ושבעבורם נקבע סף של 3%). הנחת המחקר היא כי תפיסות שליליות יותר בקרב תלמידים עולים ובני עולים, בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל ו"דור שני" בישראל, בהתאמה, יש בהן כדי להעיד על חסמים, קשיים ואתגרים בתהליך הקליטה וההשתלבות במערכת החינוך. דמיון בתפיסות, מאידך גיסא, עשוי להעיד על השתלבות בחברה הקולטת ובעיקר בבית הספר.

להלן יפורטו **ממצאים עיקריים** שעלו במחקר. **הדוח המלא** נמצא באתר האינטרנט של ראמ"ה בקישור:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/HaarachatProjectim/Aklim_Olim.htm

ממצאים נבחרים

פערים בין תפיסות האקלים והסביבה הפדגוגית בין תלמידים עולים ותלמידים ילידי ישראל

סיכום של מספר המדדים בהם נמצאו פערים משמעותיים בין תפיסות התלמידים העולים ותפיסות התלמידים ילידי ישראל מוצג בטבלה להלן.

כיתות ז'-ט'		כיתות ה'-ו'		עולים ילידי
תפיסות שליטות יותר	תפיסות חיוביות יותר	תפיסות שליטות יותר	תפיסות חיוביות יותר	
בקרב התלמידים העולים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל				
8	---	8	---	ברה"מ לשעבר
8	6	5	12	אתיופיה
5	---	2	---	מערב אירופה
2	---	1	---	צפון אמריקה

מן הטבלה ניתן ללמוד כי:

- הן בכיתות ה'-ו' והן בכיתות ז'-ט', נמצאו בקרב התלמידים העולים **מצפון אמריקה** תפיסות הדומות מאוד לתפיסות של תלמידים ילידי ישראל (פערים משמעותיים ב-1 ו-2 מדדים בלבד, בהתאמה).
- בעוד שבכיתות ה'-ו' נמצאו בקרב התלמידים העולים **ממערב אירופה** תפיסות הדומות מאוד לתפיסות של תלמידים ילידי ישראל (פערים משמעותיים ב-2 מדדים בלבד), הרי שבכיתות ז'-ט' נמצאו פערים משמעותיים בחמישה מדדים המייצגים תפיסות שליטות יותר בקרב התלמידים העולים ממערב אירופה, רובם בתחום תחושת המוגנות והביטחון, וכן שיעור דיווח מוגבר על איחורים ועל הסתייעות בשיעורים פרטיים במקצועות המיצי"ב.
- הן בשכבה היסודית והן בחטיבת הביניים, נמצאו פערים משמעותיים בתפיסות התלמידים העולים **מברית המועצות לשעבר** בכרבע מהמדדים (8), כולם מייצגים תפיסות שליטות יותר בקרב התלמידים העולים, בעיקר מידה נמוכה יותר של תחושת מוגנות ובטחון.
- התלמידים העולים **מאתיופיה** בשתי שכבות הכיתה מציגים תפיסות שונות מאלו של תלמידים ילידי ישראל, הן מבחינת כמות המדדים שבהם נמצאו פערים משמעותיים (17 ו-14 מדדים בכיתות ה'-ו' ו-ז'-ט', בהתאמה), הן מבחינת גודל הפערים, והן מבחינת כיוונום – במדדים מסוימים התלמידים העולים מאתיופיה מציגים תפיסות חיוביות יותר בהשוואה לתפיסות התלמידים ילידי ישראל, ובמדדים אחרים תפיסות שליטות יותר. הדבר מעיד על קיטוב בתפיסות התלמידים העולים מאתיופיה ומדגיש את החוויה הייחודית של קבוצות עולים שונות בנוגע להשתלבות במערכת החינוך.
- בהשוואה בין תפיסות התלמידים העולים לתלמידים ילידי ישראל, הרי שבשכבת ז'-ט' נמצאו יותר מדדים בהם קיימים פערים משמעותיים המייצגים **תפיסות שליטות יותר בקרב התלמידים העולים**, לעומת שכבת כיתה ה'-ו'. הדבר נכון עבור כל קבוצות העולים, מלבד העולים מברית המועצות לשעבר. אצל העולים מאתיופיה, בחלק מהמדדים בהם נצפו תפיסות חיוביות יותר בשכבת ה'-ו' בהשוואה לילידי ישראל, בשכבת ז'-ט' הפערים קטנו ולעיתים אף התהפכו כך שתפיסת העולים מאתיופיה הפכה שליטות יותר. בנוסף בשכבת ז'-ט', שיעור התלמידים העולים מאתיופיה ומברית המועצות לשעבר שדיווחו על שביעות רצון כללית מבית הספר הוא נמוך משמעותית.
- תלמידים עולים, בעיקר אלו מברית המועצות לשעבר (בשתי שכבות הכיתה), אך גם אלו מאתיופיה וממערב אירופה (בשכבת כיתה ז'-ט') דיווחו על חשיפה מוגברת להיבטים שונים של אלימות מילולית ופיזית. ממצא בולט בתחום זה הוא שבשתי שכבות הכיתה, בעיקר תלמידים עולים מאתיופיה וגם אלו מברית המועצות לשעבר דיווחו בשיעורים כפולים ואף למעלה מכך על **חשיפה ללעג בגין צבע עור, מוצא או דת**.

פערים בין תפיסות האקלים והסביבה הפדגוגית בין תלמידים בני עולים ותלמידים "דור שני" בישראל

סיכום של מספר המדדים בהם נמצאו פערים משמעותיים בין תפיסות תלמידים בני עולים ותפיסות תלמידים "דור שני" בישראל מוצג בטבלה להלן.

כיתות ז'-ט'		כיתות ה'-ו'		בני עולים. שני ההורים ילידי
תפיסות שליליות יותר	תפיסות חיוביות יותר	תפיסות שליליות יותר	תפיסות חיוביות יותר	
בקרב התלמידים בני העולים בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל				
5	1	2	6	ברה"מ לשעבר
6	5	2	6	אתיופיה
10	---	2	1	מדינות ערב

מן הטבלה ניתן ללמוד כי:

- **בשכבת כיתה ה'-ו'**, נמצאו פערים משמעותיים בתפיסות התלמידים בני העולים מאתיופיה והתלמידים בני העולים מברית המועצות לשעבר בכרבע (8) מהמדדים בהשוואה לתפיסות תלמידים "דור שני" בישראל. מרבית הפערים, מייצגים עמדות חיוביות יותר בקרב בני העולים ממדינות אלו, בעיקר בתחומי הסביבה הפדגוגית, המתבטאות במוטיבציה אוטונומית ללמידה גבוהה יותר, הערכה רבה של קבלת משוב מקדם למידה מן המורים, דיווח מופחת על העלבה או השפלה מצד המורים ועוד. התלמידים בני העולים ממדינות ערב אוחזים בתפיסות דומות לתפיסות תלמידים "דור שני" בישראל, ופערים משמעותיים נמצאו ב-3 מדדים בלבד. המספר הנמוך יחסית של מדדים בהם נמצאו פערים משמעותיים, והעובדה שמרבית הפערים משקפים תפיסות חיוביות יותר בקרב בני העולים בהשוואה לתפיסות תלמידים "דור שני" בישראל, מעידים על השתלבות טובה של בני העולים בבתי"ס יסודיים.
- **בשכבת כיתה ז'-ט'**, נמצאו פערים משמעותיים במספר רב יותר של מדדים (לעומת מספרם בשכבת כיתה ה'-ו'), בין תפיסות התלמידים בני העולים ותפיסות תלמידים "דור שני" בישראל. מרבית הפערים משקפים תפיסות **שליליות** יותר בקרב בני העולים, בעיקר בקרב בני עולים ממדינות ערב, במידה פחותה בני עולים מברית המועצות לשעבר, ואילו בני עולים מאתיופיה הציגו תפיסות חיוביות יותר בתחומים מסוימים ושליליות יותר באחרים.
- בדומה לממצאים על תפיסות התלמידים העולים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל, הפערים בתפיסות קבוצות בני העולים את האקלים והסביבה הפדגוגית בבית הספר בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל הולכים ומתרחבים עם המעבר מן השכבה היסודית (כיתות ה'-ו') לחטיבת הביניים (כיתות ז'-ט'), ומייצגים **תפיסות שלייליות יותר בקרב בני העולים בכיתות ז'-ט'**.
- בשתי שכבות הכיתה, המשותף לכל קבוצות בני העולים, ובולט בעיקר בקרב תלמידים בני עולים מאתיופיה וגם בקרב אלו מברית המועצות לשעבר (ובמידה פחותה מכך בקרב בני העולים ממדינות ערב), הוא דיווח בשיעורים כפולים ואף למעלה מכך על חשיפה ללעג בגין צבע עור, מוצא או דת.

להלן פירוט אודות חמישה מדדי אקלים וסביבה פדגוגית נבחרים

חשיפה ללעג בגין צבע העור, המוצא או הדת

במטרה לבחון האם תלמידים נחשפים ללעג בגין שונות אתנית או דתית, נכלל בשאלון האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב ההיגד: "בחודש האחרון מישהו מהתלמידים לעג לי בגלל צבע העור, המוצא או הדת שלי". נתוני היגד זה מהווים אינדיקציה ראשונית על מידת הפגיעה בתלמידים בבתי הספר המתרחשת על רקע גזעני.

בתרשים 1 מוצגים דיווחי התלמידים על ההיגד בפילוח לפי הקבוצות שהוגדרו לעיל.

באופן כללי, כעשירית מן התלמידים ילידי ישראל חוו בחודש שקדם להעברת השאלונים קריאות או אמירות פוגעניות על רקע צבע עור, מוצא או דת. שיעורים גבוהים משמעותית של תלמידים עולים ותלמידים בני עולים (תלמידים שנולדו בישראל אולם שני הוריהם לא נולדו בישראל) דיווחו על חשיפה ללעג על רקע זה. תופעה זו, המתקיימת בשתי שכבות הכיתה בהיקף דומה, בולטת בעיקר בקרב יוצאי אתיופיה - כשליש מן התלמידים, ובקרב יוצאי ברית המועצות לשעבר – כרבע מן התלמידים; אך היא קיימת גם בקרב עולים ממערב אירופה ובני עולים ממדינות ערב - כשביעית מן התלמידים.

תלמידים עולים – בשתי שכבות הכיתה, שיעורי הדיווח על התופעה בקרב תלמידים עולים מאתיופיה ותלמידים עולים מברית המועצות לשעבר גבוהים פי 3 ופי 2, בהתאמה, בהשוואה לשיעורי הדיווח בקרב תלמידים ילידי ישראל. גם בקרב תלמידים עולים ממערב אירופה תופעה זו נפוצה יחסית, אם כי במידה פחותה ובעיקר בשכבות ז'-ט'.

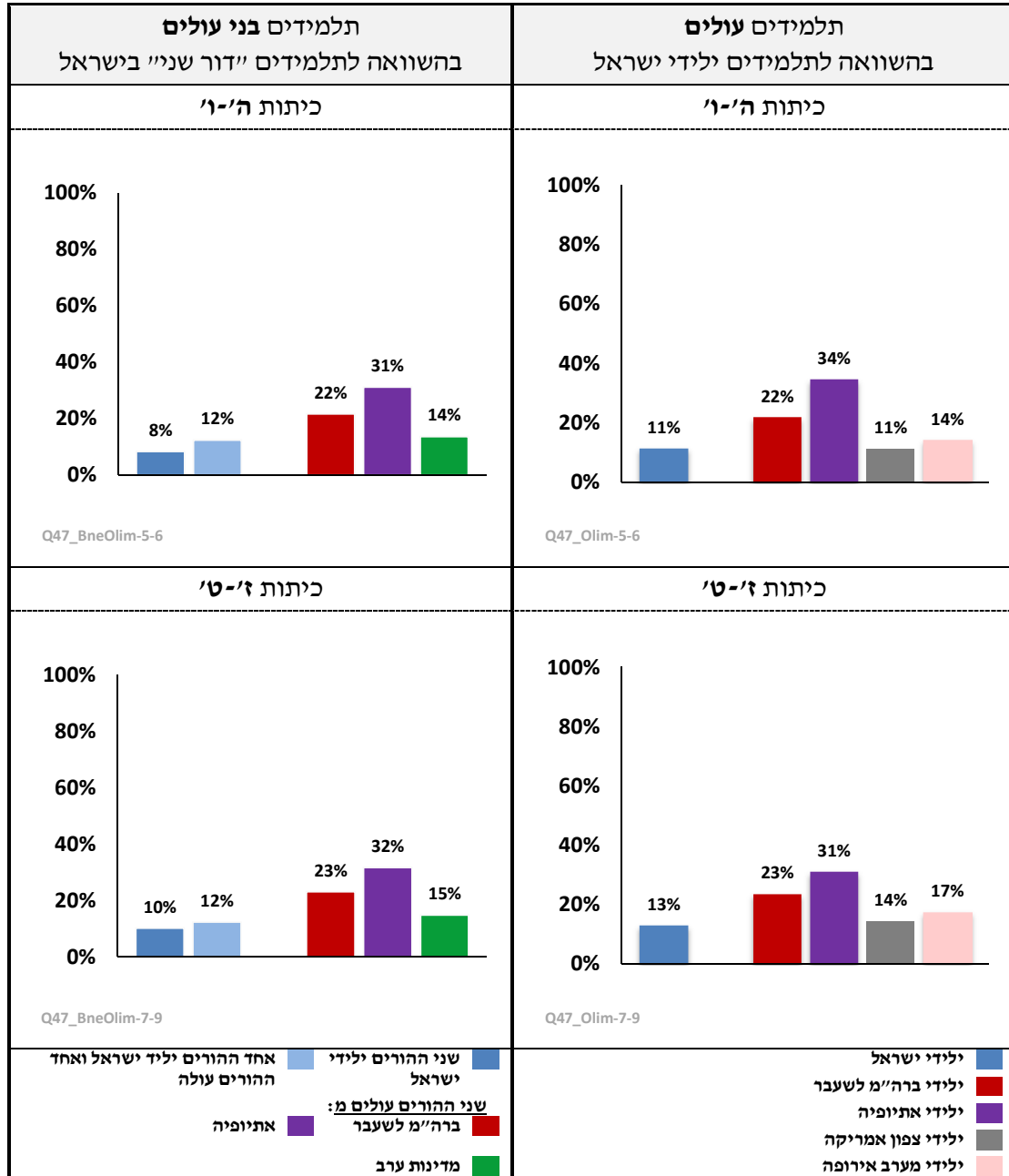
תלמידים בני עולים – התקבלה תמונה דומה לנצפה בקרב התלמידים העולים. בשתי שכבות הכיתה, שיעורי הדיווח על התופעה בקרב תלמידים בני עולים מאתיופיה ותלמידים בני עולים מברית המועצות לשעבר גבוהים פי 3 ופי 2, בהתאמה, בהשוואה לשיעורי הדיווח בקרב תלמידים "דור שני" בישראל. גם בקרב תלמידים בני עולים ממדינות ערב תופעה זו נפוצה יחסית.

הדמיון במידת הדיווח על חשיפה ללעג על רקע גזעני בקרב התלמידים העולים והתלמידים בני העולים יוצאי אותן ארצות מוצא (כשליש מיוצאי אתיופיה וכרבע מיוצאי ברית המועצות לשעבר, בכל אחת משכבות הכיתה) מעיד על כך שתופעה קשה זו אינה מתמתנת גם כאשר הישראליות של התלמידים, לכאורה, מוצקה יותר, קרי – בני עולים, שכאמור נולדו בארץ, נחשפו לתופעה ומדווחים עליה בשיעורים דומים לאלו של העולים מאותן ארצות מוצא.

פערים אלו בשיעורי הדיווח על התופעה, בין קבוצות התלמידים העולים ובני העולים, בהשוואה לקבוצות התלמידים ילידי ישראל והתלמידים "דור שני" בישראל, בהתאמה, הם הגדולים והניכרים ביותר מבין כל ההיגדים שנבדקו. ממצא זה מעיד שלא זו בלבד שהתופעה נפוצה ומכוונת כנגד תלמידים עולים ובני עולים, אלא גם שמחד גיסא תלמידים ממרבית ארצות המוצא סובלים יותר (בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל ולתלמידים "דור שני" בישראל, בהתאמה) מחשיפה ללעג על רקע גזעני, ומאידך גיסא התופעה נפוצה אף יותר כלפי תלמידים מארצות מוצא מסוימות (בעיקר אתיופיה, וגם ברית המועצות לשעבר).

תרשים 1 - דיווחי תלמידים על חשיפה ללעג בגין צבע העור, המוצא או הדת

היבט נוסף של אלימות שנבחן בשאלון הוא **אלימות של מורים כלפי תלמידים**, הן אלימות מילולית והן פיזית. אלימות מצד מורים אמנם פחות שכיחה, אך יש בה כדי להשפיע מאוד על תחושת המוגנות של התלמידים, אשר ככלל, נוטים לראות במורים כתובת בעת צרה, ובפרט בעת חשיפה לאלימות מצד תלמידים אחרים. על מנת שתלמיד יהיה פנוי לתמידה, תנאי בסיסי הוא תחושת מוגנות והכלה. במידה והתלמיד נחשף לאלימות מצד צוות ההוראה, שאמור לשמור על בטחונו, לא יכולה להתקיים למידה מיטבית.

חשיפה ללעג, העלבה או השפלה מצד המורים

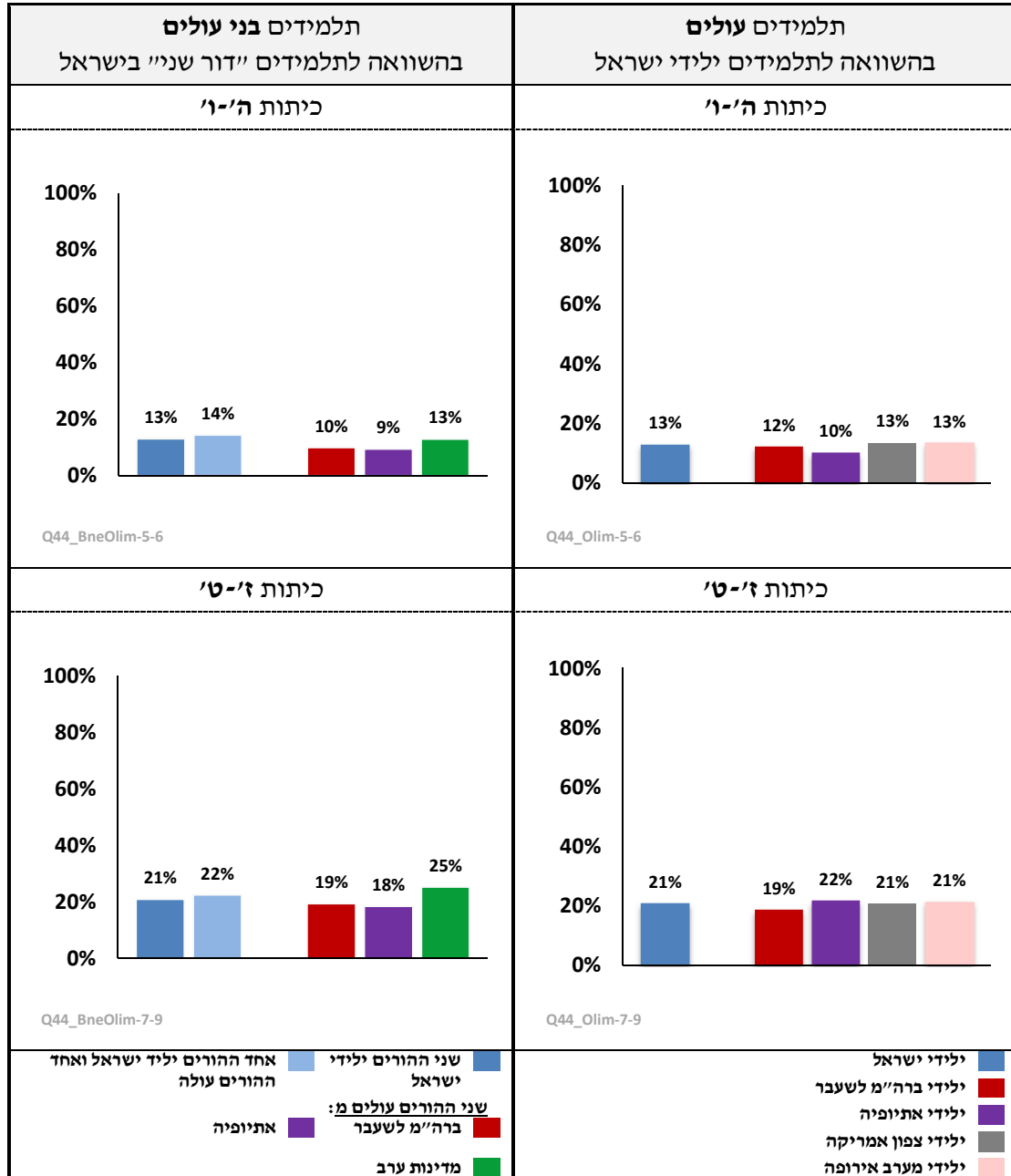
היגד זה נועד כדי לבחון פגיעה מילולית של מורים בתלמידים - פגיעה מסוג של לעג, העלבה או השפלה מהמורים. נוסח ההיגד בשאלון היה: "**בחודש האחרון מישהו מהמורים לעג לי או העליב אותי או השפיל אותי במילים בבית הספר**". בתרשים 2 מוצגים דיווחי התלמידים על ההיגד בפילוח לפי קבוצות שהוגדרו לעיל.

באופן כללי, שיעור לא מבוטל של 10%-14% מן התלמידים בכיתות ה'ו', ושיעור כפול מכך (18%-25%) בכיתות ז'ט', דיווחו כי בחודש שקדם להעברת השאלונים הם נפגעו באופן מילולי ממוריהם, אשר לעגו להם, העליבו או השפילו אותם.

תלמידים עולים - שיעורים דומים של דיווח על אלימות מילולית מצד מורים נמצאה בקרב כל קבוצות העולים ותלמידים ילידי ישראל, בשתי שכבות הכיתה.

תלמידים בני עולים – בשכבת כיתה ה'ו', שיעור נמוך יותר של תלמידים בני עולים מברית המועצות לשעבר ותלמידים בני העולים מאתיופיה דיווחו על אלימות מילולית מצד המורים, בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל. בשכבת כיתה ז'ט', שיעור גבוה יותר של תלמידים ממדינות ערב דיווחו על התופעה (כרבע מהתלמידים בקבוצת אוכלוסייה זו), ובשאר קבוצות בני העולים לא נצפה הבדל בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל.

תרשים 2 - דיווחי תלמידים על לעג, העלבה או השפלה מהמורים

אלימות פיזית מכוונת מצד המורים

היגד זה נועד כדי לבחון פגיעה פיזית מכוונת של מורים בתלמידים. נוסח ההיגד בשאלון היה: "**בחודש האחרון מישוהו מהמורים תפס אותי ודחף אותי או הכה אותי בכוונה בבית הספר**".

בתרשים 3 מוצגים דיווחי התלמידים על ההיגד בפילוח לפי הקבוצות שהוגדרו לעיל.

באופן כללי, תלמידים בשכבת כיתה ה'-ו' דיווחו בשיעורים של 2%-5% על אלימות פיזית מצד המורים. בשכבת כיתה ז'-ט' נצפו שיעורים גבוהים יותר.

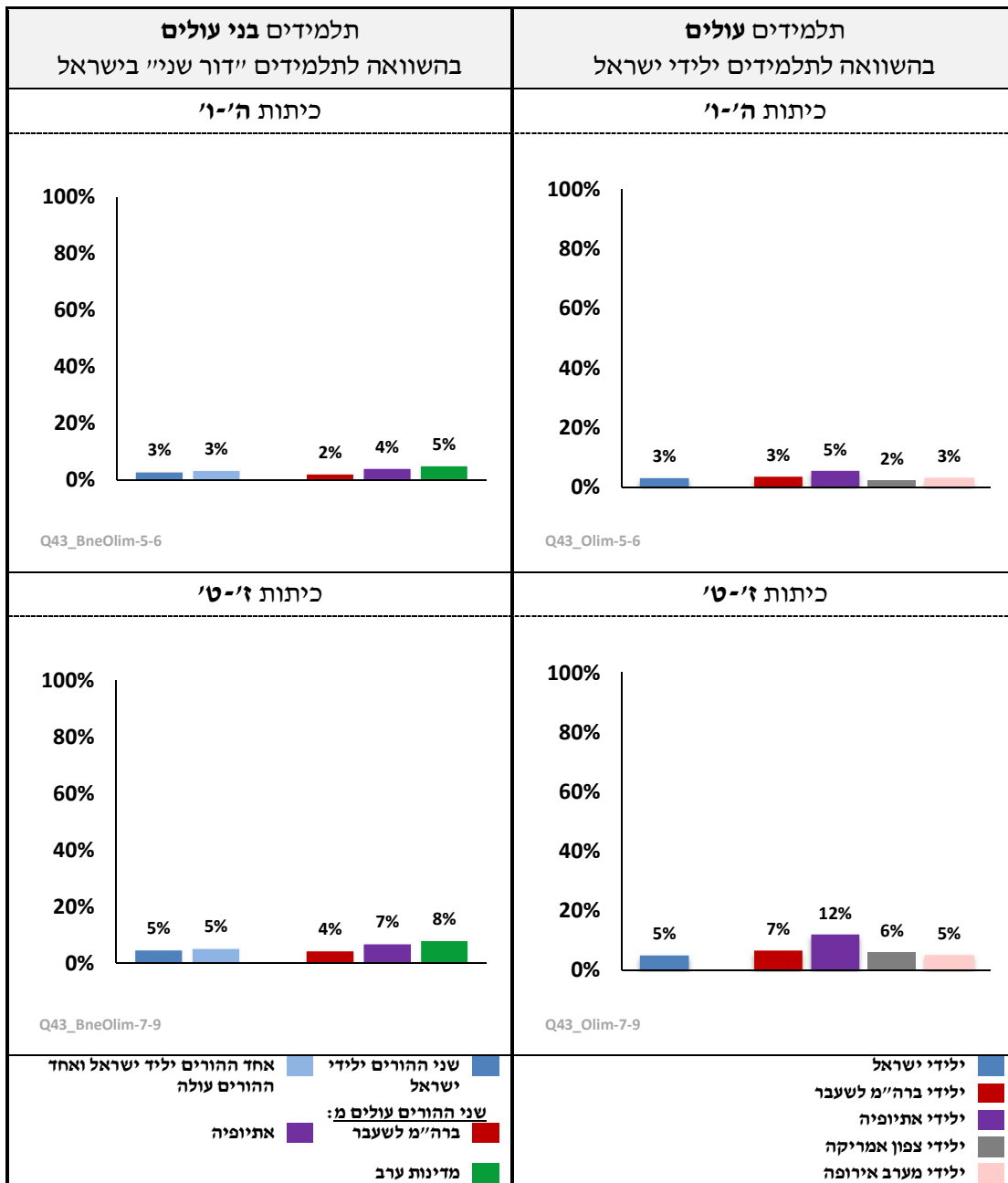
תלמידים עולים – בקרב שתי שכבות הכיתה לא נמצאו פערים משמעותיים בשיעורי הדיווח בין קבוצות העולים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל, למעט תלמידים עולים מאתיופיה בשכבת כיתה ז'-ט' שדיווחו בשיעור למעלה מכפול על אלימות פיזית מכוונת מצד המורים ביחס לתלמידים ילידי ישראל (12% לעומת 5%, בהתאמה).

תלמידים בני עולים - בקרב שתי שכבות הכיתה לא נמצאו פערים משמעותיים בין קבוצות בני העולים בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל, למעט תלמידים בני עולים ממדינות ערב בשכבת כיתה ז'-ט' שדיווחו בשיעור גבוה יותר על אלימות פיזית מכוונת מצד המורים ביחס לתלמידים ילידי ישראל (8% לעומת 5%, בהתאמה).

אם כן, ניתן לראות ששיעורי הדיווח בקרב תלמידים בני עולים ממדינות ערב בשכבות ז'-ט' על אלימות מילולית מצד מורים (תרשים 2) ואלימות פיזית מצד מורים (תרשים 3) גבוהים באופן משמעותי מאלו בקרב מקביליהם תלמידים "דור שני" בישראל.

תרשים 3 - דיווחי תלמידים ביחס לאלימות פיזית מכוונת מצד המורים

קבלת משוב מהמורים

הערכה ומשוב הם חלק משמעותי ובלתי נפרד מתהליכי ההוראה והלמידה. הערכה ומשוב אפקטיביים מסייעים בחשיפת תובנות התלמידים במהלך הלמידה ועשויים לסייע בידי התלמידים לקדם את ביצועיהם הלימודיים. בשאלון נכללו מספר היגדים שבחנו היבטים שונים של הנושא, כגון: באיזו מידה, על פי תפיסות התלמידים, הם מקבלים מן המורים מידע על מידת הבנתם (של התלמידים) את החומר ועל מצבם בלימודים, לצד הסבר, משוב בונה והנחיה בנוגע לתכונן צעדיהם הבאים בלמידה, כאמצעים לקידום הלמידה. ההיגדים בשאלון נוסחו כך:

- "רוב המורים מסבירים לכל תלמיד באופן אישי מה בדיוק עליו לעשות כדי להשתפר בלימודים"
- "כשהתלמידים מתקשים להבין את החומר, רוב המורים מסבירים להם מה הם יכולים לעשות כדי להבין טוב יותר"
- "כשהמורים מחזירים לנו עבודה או מבחן, רובם כותבים ליד התשובות מה נכון ומה צריך לשפר"
- "כשתלמיד בכיתה לא מצליח במבחן או בעבודה, רוב המורים עוזרים לו להבין למה זה קרה"
- "רוב המורים מקפידים לעדכן אותי על מצבי בלימודים"
- "רוב המורים מוודאים שהתלמידים מבינים את החומר הנלמד לפני שממשיכים לנושא הבא"

הוגדר **מדד מסכם** שהוא ערך המחושב על פני מספר היגדים המתייחסים להיבטים שונים של הנושא. ערך המדד המסכם הינו ממוצע של אחוזי המסכימים עם ההיגדים השונים המרכיבים את המדד.

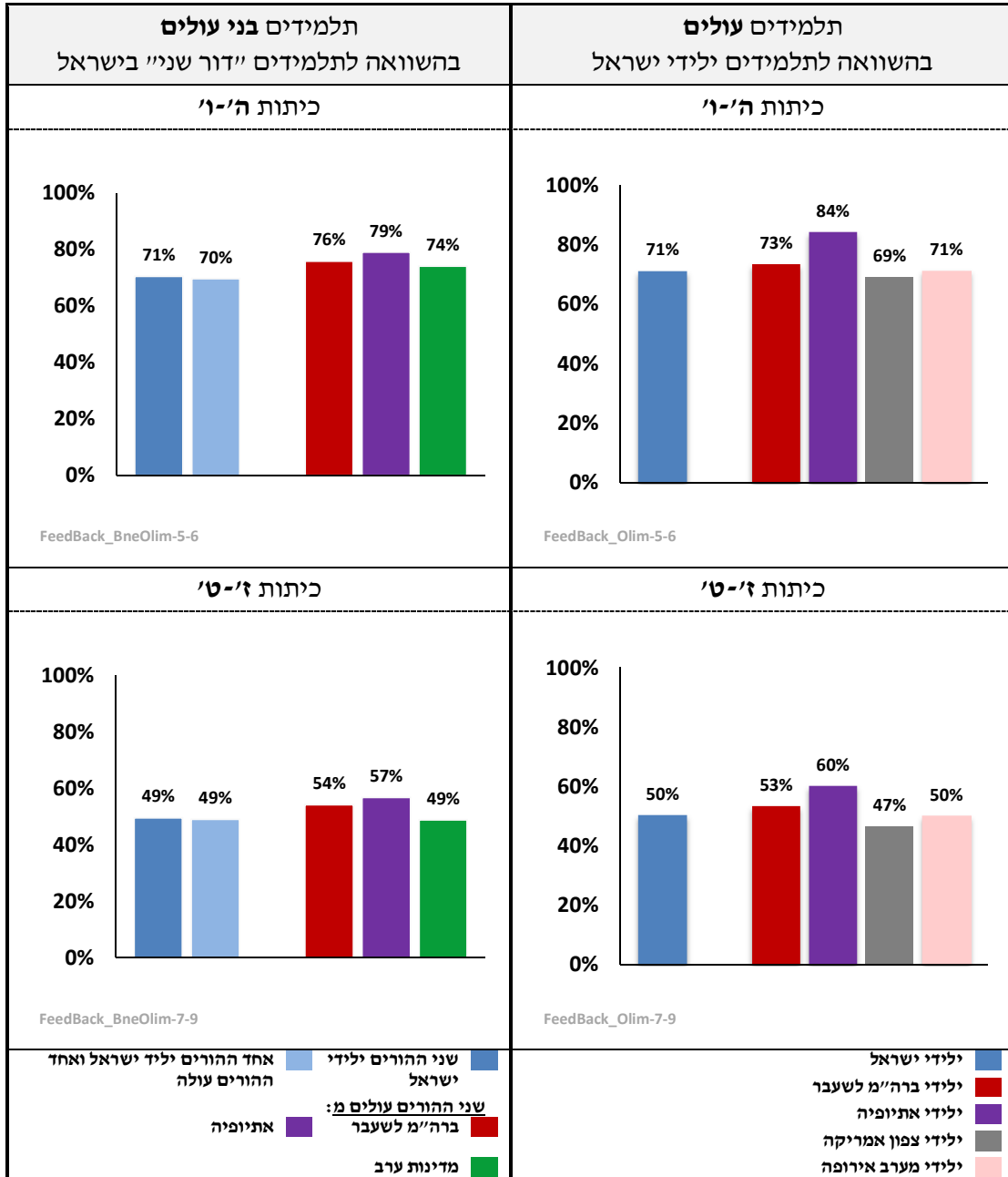
בתרשים 4 מוצגים נתוני המדד המסכם "**קבלת הערכה ומשוב מקדם למידה מהמורים**" בפילוח לפי קבוצות שהוגדרו לעיל.

באופן כללי, בעוד מרבית תלמידי השכבה היסודית (כיתות ה'ו') דיווחו על קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מן המורים (70% לפחות), הרי שרק כמחצית מן התלמידים בשכבה העל יסודית (ז'ט') דיווחו על כך.

תלמידים עולים – שיעורים גבוהים יותר של תלמידים עולים מאתיופיה, הן בכיתות ה'ו' והן בכיתות ז'ט', דיווחו על קבלת משוב והערכה מקדמי למידה, בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל. מלבד זאת, בקרב שתי שכבות הכיתה לא נמצאו פערים משמעותיים בשיעור הדיווח על קבלת משוב והערכה מקדמי למידה בין שאר קבוצות העולים, בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל.

תלמידים בני עולים – נמצא דפוס דומה לתלמידים העולים. שיעורים גבוהים יותר של תלמידים בני עולים מאתיופיה, הן בכיתות ה'ו' והן בכיתות ז'ט', דיווחו על קבלת משוב והערכה מקדמי למידה, בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל. בנוסף, גם בקרב תלמידים בני עולים מברית המועצות, בשכבת כיתה ה'ו' בלבד, נרשם שיעור דיווח גבוה יותר על קבלת משוב והערכה מקדמי למידה. מלבד זאת, בקרב שתי שכבות הכיתה לא נמצאו פערים משמעותיים בשיעור הדיווח על קבלת משוב והערכה מקדמי למידה בין שאר קבוצות בני העולים, בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל.

תרשים 4 - דיווחי תלמידים על קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים

שביעות רצון מבית הספר

מדד זה נועד כדי לבחון סוגיה בסיסית של תחושת שביעות הרצון ותחושת השייכות של תלמידים למוסד שבו הם לומדים. המדד בוחן את דיווחי התלמידים ביחס לתחושתם הכללית כלפי בית הספר: האם הם שמחים להגיע אל בית הספר; באיזו מידה טוב לתלמידים להיות בבית הספר ועד כמה הם מרגישים שייכים אליו. לשביעות הרצון נודעת חשיבות, ויש בכך כדי לתת מעין סיכום לגבי תחושתם הכללית לגבי בית הספר תוך שקלול ההיבטים השונים, מזווית הראיה של התלמיד. ההיגדים הנכללים במדד הם:

- "אני אוהב להיות בבית הספר"
- "אילו הייתי יכול, הייתי עובר לבית ספר אחר" (לצורך הדיווח ההיגד נוסח מחדש, כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר, בדומה לשאר ההיגדים במדד זה).
- "טוב לי בבית הספר".

בתרשים 5 מוצגים נתוני המדד המסכם "תחושה חיובית כללית מבית הספר"

באופן כללי, כ-75% מהתלמידים בכיתות ה' ו', בכלל הקבוצות, דיווחו על תחושת כללית חיובית כלפי בית הספר. בקרב תלמידים בכיתות ז' ו-ט' שיעורי הדיווח המקבילים היו נמוכים יותר, במידה חדה בקרב תלמידים עולים (לרוב פער של כ-10% ואף עד פער של 20% בקרב ילידי אתיופיה) ותלמידים בני עולים (פער של כ-13%) ובמידה מתונה בקרב תלמידים ילידי ישראל ו"דור שני בישראל" (פער של כ-6%).

תלמידים עולים - בקרב תלמידי כיתות ה' ו' אין פערים משמעותיים במידת שביעות הרצון בין התלמידים העולים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל. אולם, בקרב תלמידי כיתות ז' ו-ט', הן תלמידים עולים מברית המועצות לשעבר (פער של 6% בשיעורי הדיווח בהשוואה לילידי ישראל) ובעיקר תלמידים עולים מאתיופיה (פער של 21% בשיעורי הדיווח) פחות שבעי רצון מתלמידים ילידי ישראל.

תלמידים בני עולים - בדומה לתלמידים העולים, בקרב תלמידי כיתות ה' ו' אין פער משמעותי במידת שביעות הרצון בין התלמידים בני העולים בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל. אולם בקרב תלמידי כיתות ז' ו-ט', הן תלמידים בני עולים יוצאי אתיופיה (פער של 7% בשיעורי הדיווח בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל) והן בני עולים יוצאי מדינות ערב (פער של 5% בשיעורי הדיווח) פחות שבעי רצון מתלמידים "דור שני" בישראל.

תרשים 5 - דיווחי תלמידים על תחושה חיובית כללית כלפי בית הספר

